

LES 9 - AGIETPROP

Er is in de laatste paar maanden iets eigenaardigs gebeurd. Een zekere Andrej Ordsjnev is bij een geheime Agietprop-organisatie, zoals dat heet, benoemd tot leider. Dat zou moeten voeren tot een aantal veranderingen in de methode, waarmee de revolutionaire naties van deze wereld zich zullen richten tot de landen met een ander systeem.

Indien u zich de moeite getroost om alle rellen en oproertjes te volgen, zoals die zich de laatste tijd hebben voorgedaan, dan zal het u opvallen, dat in de meeste gevallen de grote gebeurtenissen eigenlijk worden uitgelokt door mensen, die bij het feitelijke probleem niet of bijna niet betrokken zijn. Een voorbeeld is misschien te geven.

Hier in Nederland werd een demonstratie gehouden tegen het zenden van mariniers naar Curaçao. Dit was een aangelegenheid van Surinamers; kortom, van mensen uit de Antillen, uit een overzees gebiedsdeel. Zij kregen daarbij de steun van een andere groep, die daarmee verder weinig te maken had. In deze groep bevonden zich een aantal mensen (een tiental), waarvan er negen helemaal niet waren aangesloten bij de Socialistische Jeugd. Surinamers waren ze ook niet, noch Antillianen. Deze mensen wisten op een gegeven ogenblik de stemming zodanig te veranderen, dat hun eerste actie in de richting van geweld werd gevolgd door vele jongeren. Het resultaat was een rel, een demonstratie, waarover geschreven kan worden. De meesten van u realiseren zich niet, dat de berichten daarover zelfs de Prawda hebben gehaald.

Als wij gaan kijken wat er in Suriname gebeurt, wat er gebeurt in Venezuela of wat er is gebeurd in Curaçao, dan zien wij vaak precies hetzelfde. De geschiedenis Curaçao ligt u waarschijnlijk vers in het geheugen. Laat mij u een voorbeeld geven:

Er is een zeer redelijke demonstratie, die tamelijk beheerst plaatsvindt. Er is geen sprake van plunderen, totdat een betrekkelijk kleine groep (17 man) een warenhuis binnenstormt anderen meelokkend. Dezen zijn het ook, die ervoor zorgen dat er drank wordt verdeeld; ja, dat het met kisten vol naar buiten wordt gedragen om een ieder, die maar wil de mogelijkheid te geven zich een roes te drinken. Die 17 mensen waren zeker niet direct betrokken bij de demonstratie. Ze waren dus meelopers. Vier van hen hadden zelfs geen Nederlandse nationaliteit; ze hoorden niet thuis in Curaçao of Suriname. Eén van hen was een Mexicaan, twee waren Columbianen en één kwam uit Venezuela. Wat is hier nu gebeurd?

Op het ogenblik, dat er ergens een reden tot verzet bestaat, kun je dat verzet excessief maken. Je kunt er dus voor zorgen, dat een op zichzelf waardig protest, dat mogelijk zelfs resultaten zal hebben, ontardt in iets, waartegen een heersende klasse of kaste of zelfs de heersende orde zich moet gaan verzetten. Hierdoor breng je het probleem uit een onderhandelings- en discussiesfeer in een haat- en geweldsfeer. En zodra haat en geweld een rol gaan spelen, kun je de redelijke argumenten, die er zijn, eenvoudig overbluffen. Andrej Ordsjnev is een man, die overigens reeds in 1951, toen hij pas was afgestudeerd, dit systeem heeft aanbevolen voor het bevorderen van een sociale revolutie. Zijn stellingen waren o.m. (ik neem maar enkele uit het door hem toen ingediende proefschrift): "Ontevredenheid bestaat er overal. Indien wijzelf deze ontevredenheid verwekken, is de bron onmiddellijk kenbaar. Hiermee is het propagandistisch doel niet gediend en is de agitatie voor onszelf schadelijk. Indien er echter - waar ook ter wereld - een redelijke klacht bestaat en daartegen een meer algemeen verzet kan rijzen, kan het onze taak zijn om te bevorderen dat dit verzet op een waardige en beheerste wijze geschiedt. Waar dit noodzakelijk wordt geacht of gunstig voor onze politieke doeleinden en voor de verkondiging van onze doctrinen, is het voor enkele mensen mogelijk een zodanige sfeer van geweld en terreur te scheppen, dat wij hierdoor alleen reeds medestanders winnen, die het ons mogelijk zullen maken de sociale revolutie uit te dragen over de gehele wereld." Een heel handige opzet, zoals u begrijpt.

Deze zelfde Andrej, waarvan u misschien in de komende jaren wel het een en ander zult horen, stelde vervolgens: "Spionagenetten zijn kostbaar en over het algemeen zijn ze ook gevaarlijk. Er zijn echter zeer veel mensen, die bereid zijn hun klachten te doen horen. Indien het ons mogelijk is de klachten na te gaan, die er in bepaalde bedrijven kunnen bestaan, dan zijn deze het aanknopingspunt om verdere gegevens te verwerven. Daar het aanhoren van klachten nergens als propaganda of zelfs als spionage kan worden betiteld, is slechts het verzenden van de rapporten nog een zaak, waarvoor een organisatie moet worden opgebouwd." Ik geef hier twee stukjes uit een verhandeling, die alles bij elkaar zo'n 93 bladzijden beslaat. Intussen zult u wel begrijpen, dat deze op zichzelf geniale man nog grotere aantallen andere directieven heeft opgesteld. De plaats, die hij op het ogenblik gaat innemen, is dus ook wel een zeer belangrijke. Hij wordt langzaam maar zeker de man die het voor het zeggen heeft.

De grote vraag is: Wat kun je daar tegenover stellen? En dan blijkt ons, dat zodra je uitgaat van doelmatigheid de klachten van minderheden eigenlijk niet belangrijk zijn. Zolang voor de meerderheid de zaak goed loopt, is de minderheid onbelangrijk geworden. En daar, waar er voor de meerderheid klachten zijn, kan men met geringe maatregelen voor het geheel de zaak toch nog wel in orde brengen. Elk establishment tracht dus zoveel mogelijk een status-quo te handhaven, waarbij enerzijds de ontevredenheid niet te groot zal worden en anderzijds het doel van een geregelde en exploitabele maatschappij blijft gehandhaafd. Dit geldt ook in Rusland.

De grote moeilijkheid voor vele landen is echter, dat ze denkbeelden hebben omtrent vrijheid, die o.m. een zekere vrijheid van demonstratie of van woord inhouden. Daarnaast zijn er landen, waarin deze mogelijkheden niet algemeen worden erkend (denkt u eens aan Spanje, Portugal, Griekenland, Turkije, er zijn er meer), maar waar de invloed van de mensen, die die vrijheid wel kennen zo groot is, dat ook hier een redelijk verzet of een redelijke demonstratie is uit te lokken. In een absoluut geregeerd land tolereert men dat niet.

Eén van de redenen, dat men b.v. Oost-Duitsland heeft toegestaan om in de laatste tijd strengere maatregelen te nemen in industriegebieden, is wel dat men protesten ten koste van alles moet onderdrukken. De bezetting van Tsjecho-Slowakije, de onderdrukking van de revolutie in Hongarije hadden eigenlijk hetzelfde doel. Het gaat er hier niet om of men nu het communisme in gevaar ziet, het gaat er doodgewoon om dat je geen demonstratie, geen vrijheid kunt toelaten, omdat op het ogenblik dat je een zekere vrijheid geeft de groepen van ontevreden zodanig kunnen agiteren, dat de redelijkheid (zoals men die van staatswege meestal ziet) zoekt raakt.

Misschien vindt u dit alles maar een beetje kinderspel. Toch zit er heel veel in. Indien u nagaat hoeveel gewelddadigheden er in de laatste tijd zijn uitgelokt door betrekkelijk kleine minderheden in alle landen ter wereld, hoeveel er eigenlijk is gebeurd doordat er enkele mensen uit de band sprongen en daarna meestal verdwenen, dan kunt u zich realiseren dat dit systeem inderdaad is geprobeerd en dat men het algemeen begint toe te passen.

Nu betekent dat niet, dat de klachten niet bestaan. Het betekent ook niet, dat een dergelijk verzet dus a-priori moet worden gedesavouéerd. Het betekent alleen, dat we een onderscheid moeten maken tussen de vaak krankzinnige gewelddadigheden en baldadigheden, die overall komen opduiken en het gefundeerde protest. Zou de westelijke maatschappij ertoe gebracht kunnen worden om het gefundeerde protest af te wijzen, dan is datgene wat Agietprop beoogt, n.l. een werkelijke wereldrevolutie, bereikt.

Dit is politiek, zeker. En politiek is bij velen, die zich bezighouden met meer geestelijke zaken nu niet direct geliefd. Ook dat begrijp ik zeer wel. Maar hoevelen van u, van die enkelen zelfs die hier aanwezig zijn, hebben zich door de gewelddadigheden niet laten leiden tot excessen, ofwel tot een excessieve erkenning van het protest, dan wel een excessieve afwijzing ervan? De redelijkheid werd voor een groot gedeelte vervangen door sentiment.

Waar redelijkheid door sentiment wordt vervangen, is het resultaat niet alleen onredelijkheid maar het betekent ook stuurloosheid. Daar, waar stuurloosheid is, kunnen enkele mensen met

een doel de massa in elke gewenste richting stuwen. En dat zou allemaal niet zo erg zijn, indien hierbij ook geen geestelijke waarden in het geding zouden komen.

Agietprop is een instantie, die algemeen bestaat. Hier in Nederland is zelfs een aparte vertegenwoordiger van Agietprop. Er zijn er ook twee in Brussel, om nu eens dicht bij huis te blijven.

Agietprop gaat uit van een aantal stellingen, die bijna jezuïetisch aandoen. Er werd van de Orde van Ignatius gezegd, dat haar stelregel was, dat alle dingen door het doel geheiligd kunnen worden. Deze zelfde stelling huldigt men bij Agietprop. Het gaat er niet om, of het waar is wat je zegt. Het gaat er om, of het doel ermee wordt gediend. Het gaat er niet om, of mensen lijden of sterven. Het gaat er alleen maar om, of het doel wordt bereikt. Alles wordt ondergeschikt gemaakt aan één en hetzelfde doel. Dat dit in een bureaucraten-maatschappij intern nooit kan worden getolereerd, is duidelijk. Vandaar dan ook dat het in Rusland de gewoonte is, dat de vertegenwoordigers van Agietprop in het buitenland onder directe en zeer strenge controle staan van de partijpolitici en -theoretici. Ze worden a.h.w. gelijktijdig gehuldigd en gevangen gehouden.

Als ik nu deze mentaliteit van "het doel heiligt de middelen" overal begin te verkondigen, dan bereik ik hiermee dat de mens de reële innerlijke verhouding t.a.v. de wereld eenvoudig terzijde schuift. Hij is niet meer geneigd te zeggen: Maar dit is toch onjuist. Hij zegt alleen: Als ik dit doe, dan kan ik mijn doel gemakkelijker bereiken en daardoor is het goed. Hij zal innerlijk het er niet mee eens zijn. Zijn innerlijke waardering blijft wel degelijk bestaan en hij kan hen tijdelijk overdonderen, maar de problemen, welke door die verschillende emoties worden opgewekt, zullen in hem wel degelijk bestaan.

Nu zijn alle zuiver persoonlijke zaken voor de geest nog iets, waar je evenwicht tegenover kunt stellen. Ik kan dus persoonlijk iets doen dat niet goed is. Daartegenover kan ik persoonlijk iets doen dat wel goed is. Als ik dus een balans opmaakt, dan blijkt dat ik zeer veel heb gecompenseerd of zal kunnen compenseren. Voor de geest is de evenwichtigheid belangrijk; niet de vraag, of het nu allemaal goed of kwaad is wat er wordt gedaan. Het gaat erom dat de geest evenwichtig is, dat haar bewustzijn in staat is om andere werelden, andere mogelijkheden te accepteren en te absorberen. Maar zodra het doel heiligt de middelen een rol gaat spelen, ontken ik in feite de werkelijkheid van de uiterlijke wereld.

Men realiseert zich dat vaak niet zo. Als ik ontken, dat hetgeen ik doe een betekenis heeft anders dan de betekenis volgens de in mij bestaande ideeën, dan ontken ik gelijktijdig de werkelijkheid van de wereld buiten mij. Ontken ik de werkelijkheid van de wereld buiten mij in één opzicht, dan kan ik dus alle realiteiten wegrationaliseren. Ik kan ze voor mij eenvoudig wegpraten en kom dan geestelijk te verkeren in een toestand, waarbij ik wel registreer (dus opneem wat ik alles heb gedaan en wat het kan betekenen voor anderen), maar als mens niet meer in staat ben om op den duur dit te accepteren. Na de overgang betekent dat een grote onevenwichtigheid, want ik kan de realiteit van mijn leven niet verwerken. Dat is een van de redenen, waarom ik dit toch de moeite waard vind, als we over actuele zaken, over de historie van deze tijd spreken.

Naast heel veel positieve geestelijke ontwikkelingen vrees ik nu, dat in de komende paar jaren deze negatieve tendens bijzonder sterk zal worden verkondigd. Dat is op zichzelf niet zo moeilijk, want als je eenmaal dat "doel heiligt de middelen" gebruikt en je kunt anderen ertoe brengen te erkennen, dat de reden van je protest juist is, dan komen ze vanzelf op een gegeven ogenblik tot een accept van de middelen.

In Curaçao is enorm veel geplunderd. Daar werd voor enkele tonnen o.m. aan goud, zilverwerk, juwelen, horloge e.d. zullen we zeggen "bevrijd" uit het kapitalisme. Hierbij vond werkelijk plundering en diefstal plaats. Indien het nu een kwestie was geweest van levensmiddelen, dan zou je dat nog wel kunnen tolereren. Dan zou je zeggen: De mensen hebben honger. Ze hebben niet te eten. Dat ze nu eens een keer goed willen eten kunnen we begrijpen. Maar er zijn kapitaalgoederen ontvreemd. En als ik een schatting mag maken voor het geheel dat daar aan waardegoederen, niet direct voor eigen gebruik belangrijk, is

ontvreemd, dan kom ik tot een bedrag in Hollandse guldens uitgedrukt van ongeveer vier en een half miljoen. Dat is tamelijk hoog, als ik de vernielingsschade erbij reken.

Opvallend is hierbij, dat er b.v. aan kleding in verhouding zeer weinig is ontvreemd. Er werd wel veel beschadigd en besmeurd, maar gestolen werd er heel weinig. Textiel werd er eveneens betrekkelijk weinig ontvreemd en zonderling genoeg zelfs geen luxetextiel, die daar voor de toeristen toch wel degelijk aanwezig was. Er werden natuurlijk ook wel wat souveniertjes en speeldingetjes gestolen, dat is begrijpelijk. De nadruk blijkt echter te vallen op b.v. schrijfmachines. Hoe is het mogelijk, dat iemand 100 schrijfmachine steelt; of dat men die ontvreemd tijdens een oproer. Niet om ze kapot te slaan, maar dat ze verdwijnen. En waar zijn b.v. de uurwerken en bepaalde antiques en curiositeiten, die eveneens zijn gestolen, naar toe gegaan? Hier is diefstal.

Nu kunnen we zeggen, dat die mensen het arm hebben en dat ze terecht hebben geprotesteerd. Maar doordat we accepteren, dat die mensen terecht protesteren, vergeten we gelijktijdig dat er is geplunderd en dat er bij die plundering bij sommigen kennelijk sprake is geweest van een vooropgezet ontvreemden van waardevolle artikelen.

Kijk, daar heeft u nu het gevaar. Je gaat zeggen: "ja, ze hebben natuurlijk bezit in brand gestoken, ze hebben geplunderd, maar die mensen waren geprikkeld. Ze zijn een beetje uit de band gesprongen." Maar dit is geen uit de band springen meer. En als dit zo verdergaat, dan komt er misschien vandaag of morgen de een of andere groep in b.v. Spanje, die in Madrid gaat optreden en die daar een veldslag gaat leveren tegen de politiemensen en dat ze ten slotte worden teruggedreven met al hun idealistische leuzen. Achteraf blijkt dan dat er heel veel in brand is gestoken, dat er is geplunderd, dat er juwelen en andere kostbare artikelen zijn verdwenen. En dan zeggen we weer: "Ja, maar die mensen hadden toch recht tot protesteren", en dat andere vergeten we.

Op deze manier krijg je dus een totale vervreemding van waardering, niet alleen bij de mensen zelf, die onder de spanning van het moment gemakkelijk worden verleid tot iets dergelijks en die misschien zonder het te weten zelfs de misdadige activiteiten van sommige groepen dekken en bevorderen, maar het gaat vooral ook om de toeschouwer: de mens, die zelf gaat reageren.

Kinderen hebben honger op Curaçao. Maar demonstranten komen tot opstand en stelen voor tonnen aan juwelen en dergelijke artikelen, om niet te spreken van de rest die is gestolen. Dat zijn twee gescheiden zaken. U moet een scheiding kunnen maken tussen b.v. een studentenprotest dat gerechtvaardigd is en het in brand steken en vernielen van auto's die langs de weg staan; wat niet gerechtvaardigd is. Als je het een accepteert omwille van het ander, dan zul je je waardering voor wat er in het leven gebeurt veranderen. Dan komt er een ogenblik, dat je zegt: Ja, ik protesteer niet tegen mijn buurman, ik protesteer tegen het verkeer. Maar zijn auto staat er toevallig, laten we de brand er maar in steken, dan kunnen ze tenminste zien dat ik protesteer.

Deze mentaliteit zou dan ook wel eens kunnen doorklinken in b.v. geestelijk groepen en verenigingen. Ik kan mij voorstellen, dat dan een kerkgroep rustig een beeldenstorm begint en daarbij kostbare kunstwerken vernietigt (dat is in de middeleeuwen ook al eens gebeurd, waarom zou het niet weer gebeuren) alleen maar omdat ze het niet eens is met de lering van een andere groep.

Denkt u niet, dat dat denkbeeldig is. O, hier in Nederland gebeurt dat misschien niet zo snel. Maar het nog niet zo lang geleden, dat een protestantse plaats van bijeenkomst in Spanje (in Estremadura) werd kapot geslagen door een stelletje, zullen we zeggen katholieken, tenminste zo noemen zij zichzelf, een stelletje ijveraars. En het is helemaal niet ondenkbaar, dat een groepje protesterende gelovigen vandaag of morgen het iemand in een kerk heel erg moeilijk gaat maken, omdat ze toevallig een andere leider liever hebben. En dan is het niet alleen meer een verzet tegen de autoriteit (daarmee kunnen we het misschien eens zijn), maar dan is het het overdragen van dit verzet naar elk middel, dat maar bruikbaar is om het verzet te bevorderen. Het is alleen maar een kwestie van misbruik maken van mogelijkheden. Het is gewoon een veranderen van denkwijzen.

Je krijgt dan op een gegeven ogenblik iemand, die zegt: Omdat ik dus tegen het celibaat voor de priester ben, ga ik eens na wat er allemaal voor schandaaltjes zijn en ik ga met naam en toenaam publiceren welke priesters er dan wel verhoudingen hebben en wie in het Vaticaan ook niet brandschoon is. En dan zal men de laster daarbij ongetwijfeld niet schuwen. De paus is gezien zijn leeftijd waarschijnlijk betrekkelijk veilig voor zo iets. Maar er zijn vele anderen, die kwetsbaar zijn. Niet kwetsbaar, omdat ze feitelijk misdaden hebben bedreven, maar omdat het hun zo moeilijk zal vallen de beschuldigingen te weerleggen. Het moddersmeren is iets, dat je ook innerlijk blijft behouden. Eerlijk denken kun je niet meer tolereren; niet van anderen en ook niet van jezelf.

Je veroordeelt onmiddellijk een ieder, die het niet met je eens is: hij is tegenwoordig b.v. extreem-rechts of extreem-links. Je praat niet meer over menszijn, over menselijke bewustwording. Je praat alleen maar over rechten en voorrechten, noodzaken en onrecht.

Kijk, Agietprop maakt hiervan gebruik. Agietprop is een instelling, die zich niet ten doel heeft gesteld de arbeiders te bevrijden, maar om een bepaald systeem te doen winnen. Agietprop is geen instelling, die zich ten doel heeft gesteld om de waarheid over alles en een ieder te verkondigen, maar een instelling, die vastbesloten is om gebruik te maken van alle middelen om iedere gevaarlijke tegenstander uit te schakelen.

Nu weten we heel goed, dat Agietprop zijn counterpart elders heeft. De CIA weet ook van wanten, indien het daar om gaat. En ook hier horen we heel vaak beweren - zij het dan natuurlijk binnenshuis - dat het niet belangrijk is of de mensen lijden, of ze honger hebben of niet, dat het helemaal niet belangrijk is of iets waar is of niet, dat het alleen maar belangrijk is dat men iets bereikt: aanzien, afzetmarkt, respect of een zekere horigheid. Wat moet er worden van een wereld, die op een dergelijke manier denkt?

Ik meen, dat onze vriend Andrej de mensen goed heeft ingeschat. Hij heeft de mensen gezien als wezens, die - als ze maar het denkbeeld hebben dat ze hun gram kunnen halen of dat ze gelijk kunnen krijgen - bereid zijn om alles te doen.

Mensen zijn natuurlijk geen menseneters. Maar als er hongersnood is en iemand maakt croquetten, dan zullen ze absoluut niet vragen waar ze vandaan komen, als ze maar te eten zijn; ook al denken ze bij zichzelf misschien dat er wel eens mensenvlees in zou kunnen zitten. Voorbeelden daarvan hebben we o.m. kunnen zien in Leningrad in de laatste wereldoorlog. Die mentaliteit, is die eigenlijk niet gevaarlijk?

Onze Wereldleraar heeft ons geleerd, dat het belangrijk is om alle techniek te erkennen. Dat het erg belangrijk is om alle mens-zijn te erkennen, maar ook dat het erg belangrijk is om onszelf te hervinden in een contact met onze medemens. Dat ons bezit niet belangrijk is, maar dat ons geluk belangrijk is. Hij heeft ons geleerd, dat de waarheid belangrijker is dan al het andere. De Wereldleraar heeft geprobeerd een oplossing te scheppen voor die problemen, welke op het ogenblik door politieke organisaties als Agietprop en dergelijke eigenlijk voortdurend worden gecreëerd. Hij heeft gezegd:

Mensen, het gaat je niet aan wie gelijk of ongelijk heeft. Je, moet er niet over oordelen; je moet er niet eens over denken. Je moet alleen proberen om met de middelen, die je ter beschikking staan alle mensen zo gelukkig mogelijk te maken. Recht heeft daarbij eigenlijk geen enkele inhoud, geen enkele zin meer. Waar honger is, daar moet je zorgen dat de honger verdwijnt. Waar lijden is, moet je zorgen dat lijden verdwijnt. Je moet de mens gelukkig maken. Maar als dat gebeurt, dan heeft Agietprop geen mogelijkheden meer. Dan heeft een CIA veel minder mogelijkheden. Dan heeft een propaganda - apparaat, zoals de Maoïsten en de Castro's hebben opgebouwd, geen waarde.

Revolutie, verzet, geweld en al die misbruiken, komen eigenlijk voort uit een totaal verkeerde instelling van de mensen. Onze Wereldleraar zegt niet, dat we ons moeten bezighouden met iets, wat ergens ver weg ligt.

Hij zegt doodgewoon, dat we de mensen gelukkig moeten maken. Hij zegt niet, dat we de wereld moeten veranderen, maar dat we doodgewoon onze technische middelen, onze mogelijkheden moeten gebruiken om voor onszelf een zeker aanvaardbaar levensminimum te

vinden en dat ook aan ieder ander te gunnen. Stel u nu eens voor, dat het niet zo belangrijk is wie bezit heeft en wie niet, maar dat wie honger heeft, kan eten. Stel u eens voor, dat het niet zo heel erg belangrijk meer is, of je nu wel of niet geld hebt, maar dat het alleen belangrijk is, of je met je medemensen contact hebt. Dan komt u toch tot een heel ander leven en een heel ander denken.

Nederland heeft ingegrepen met militairen (mariniers) en iedereen is daar enorm tegen. Maar wat had men dan moeten doen? Wat is het alternatief? Laten we ons dat eens afvragen. Het alternatief zou zijn: toe te laten dat dergelijke agitatoren, want dat zijn ze in feite, er voortdurend weer in slagen om vernielingen tot stand te brengen. Die vernielingen betekenen geen eten. Ze betekenen ook geen geluk. Ze betekenen alleen nog meer ellende.

Je schept geen werkgelegenheid door fabrieken af te breken. Je schept geen betere verdelingsmogelijkheid voor voedsel door alle winkels af te branden.

Het zenden van die troepen was noodzakelijk; het moest gebeuren. Aan de andere kant horen we dan opeens, dat men in Nederland nu plotseling zeer bezorgd is over de sociale toestanden en dat daarin verandering moet komen. Ik geloof, dat ook dat verkeerd is. Ik denk niet, dat het de taak van Nederland is om veranderingen tot stand te brengen.

Onze Meester heeft gedurende zijn leven op aarde eens iets gezegd, dat heel erg hard klonk. Het was in de buurt van Allahabad. Daar waren mensen, die ook nogal wat tekort hadden, die eigenlijk niets deden en maar melancholiek rondgingen. Toe vroeg een van, zijn volgelingen: "Zouden we nu niet iemand zover kunnen brengen, dat hij die mensen altijd weer voedsel geeft?" De Wereldleraar zei toen: "Nee, we zullen hun één goede maaltijd geven, zodat ze weer kunnen werken. Het ergste, dat je een arme kunt aandoen, is hem voedsel te geven zonder meer."

Ik weet niet, of u begrijpt wat dat betekent? In dit geval betekent het, dat het gemakkelijk genoeg is voor Nederland en een paar tanks minder te kopen en te zorgen dat iedereen een volle buik krijgt in Curaçao. Dat is helemaal zo moeilijk niet. De grote moeilijkheid is echter, dat je er niet komt met de mensen eten te geven. Je moet die mensen de kans geven - en daarmee ben ik het volledig eens - en zich te herstellen, indien ze ondervoed en uitgeput zijn. Maar dan moeten ze zelf aan het werk. Geef hun de werktuigen, geef hun de instrumenten en laat hen zelf werken. Is er iemand, die hen het werken onmogelijk wil maken, belet die dan een terreur uit te oefenen. Dat is alles.

Dit klinkt natuurlijk ook weer vreemd. In deze tijd, waar iedereen een ander zekerheden wil bieden, vertelt daar een Wereldleraar dat je het eigenlijk niet moet doen. Maar denkt u nu eens even na. Hoe kan een mens gelukkig zijn, als hij alleen maar leeft van de fooien van anderen? Hoe kan een mens betekenis hebben, als hij in feite alleen maar bezig is te profiteren, ook als hij dan voor zichzelf iets doet?

Ik kan me voorstellen, dat een kunstenaar in de tegenprestatie-regeling op een gegeven ogenblik voortdurend hard werkt en dat hij toch ergens ongelukkig is, om de doodeenvoudige reden dat hij niet die erkenning vindt, die hij wil hebben. Dan zult u zeggen: Het is voor hem belangrijker dat hij eten heeft en dat hij zijn kunst kan bedrijven. Dit is misschien waar, maar dan zal men dat anders moeten doen. Men zou hem de mogelijkheid moeten geven om die kunst dan op een andere manier te verkopen. Of desnoods te werken aan de verfraaiing van de gemeenschap; niet door schilderstukjes te maken, maar door gewoon werken uit te voeren, die door de gemeenschap worden verlangd en hem daarvoor zodanig te belonen, dat hij - indien hij met een minimum genoegen neemt - daarnaast zijn eigen kunst ook kan bedrijven.

Als u dit voorbeeld nu overzet naar Suriname of Curaçao of waar ook ter wereld, dan zult u misschien ook begrijpen waarom het zo belangrijk is dat de armen niet alleen maar worden gevoed. Mensen, die voedsel genoeg krijgen en die verder niets te doen hebben, beginnen er alleen maar over na te denken wat ze nog meer voor klachten tegen de maatschappij hebben. Ze worden absoluut negatief. Mensen echter, die in de eerste plaats begrijpen dat zij moeten communiceren (contact hebben met anderen) in de gemeenschap en iets moeten betekenen, dat zij niet mogen eisen dat die gemeenschap hen waardeert volgens hun eigen waardering, maar dat zij zich eerst een gewaardeerde plaats in die gemeenschap moeten zien te veroveren

voordat ze verder kunnen gaan, die hebben geen tijd voor een negatieve benadering. Hun denken en streven is positief, omdat zij niet trachte, zich te onderscheiden van hun medemensen maar met die medemensen gezamenlijk iets trachten te bereiken. In de tweede plaats - al hebben ze het misschien iets minder goed dan ze het door zo'n vergoedingsregeling zouden hebben - zijn ze gedwongen rekening te houden met anderen; daardoor worden ze geconfronteerd met hun eigen "ik" en hun eigen feilen.

Het klinkt misschien ook weer niet zo prettig. Maar een mens, die op aarde leeft, is toch eigenlijk het voertuig van een geest, die zichzelf moet leren kennen. Hoe wil je jezelf leren kennen, indien je de middelen worden gegeven om voortdurend de werkelijkheid van je eigen wezen te ontvluchten? Voedsel is goed voor mensen, die verhongeren.

Als in Biafra de mensen verhongeren, dan is het natuurlijk heel erg goed te zorgen dat ze wat te eten krijgen. En toch vraag ik me af: of degenen, die beweren dat de Biafranen terecht zich teweer stellen nu wel zo buitengewoon gewaardeerd moeten worden, omdat ze die mensen voedsel hebben gegeven. Daardoor hebben ze ongetwijfeld de ellende wat groter gemaakt. Iemand, die dan - afgekeurd natuurlijk door alle staatslieden - een soort privé luchtmacht op de been brengt, is veel meer te waarderen. Hij doet reëel iets. Hij maakt zich niet tot de goede gever, maar hij is degene, die verbonden is met het streven van de ander. Ik geloof, dat dat veel belangrijker is.

Dan kunt u zeggen: Heiligt hier dan het doel de middelen? Neen. Het doel om Biafra vrij te krijgen is een kwestie, waarover je persoonlijk moet denken en spreken. Dat je daarmee anderen gaat doden, is even onaanvaardbaar als dat anderen Biafranen doden. Maar we kunnen in ieder geval wel zeggen dat degenen, die hier hebben gereageerd, (zoals ook de medische verzorgers, die daarheen zijn gegaan) de enigen zijn die reëel iets hebben gedaan aan het probleem in de zin van de Wereldleraar.

Het is gemakkelijk genoeg om te spreken over de diplomatieke noodzaken, de politieke wegen, de noodzaak om via conferenties, comités, commissies ergens toe te komen. Maar in feite is het een afschuiven van verantwoordelijkheid en daarmee het scheppen van die verwarring, waarin een Agietprop kan werken. Het is gelijktijdig het scheppen van een zodanige verwarring, dat je voor je eigen verantwoordelijkheid, je eigen beslissing, je eigen problemen kunt weglopen: als je vindt dat de armen toch eigenlijk wat geholpen moeten worden, koop dan maar een lootje in een Caritas-loterij, dan heb je het idee dat je wat hebt gedaan en bovendien de kans, dat je wat zult winnen.

Die mentaliteit is geestelijk fataal. Het gaat er helemaal niet om, of Noord-Vietnam gelijk heeft of Zuid-Vietnam. Het gaat erom dat er mensen zijn, die kreperen. Mensen, die ongelukkig worden gemaakt, nodeloos. Of die mensen gelukkig zijn onder systeem A of B, doet niet ter zake. Laat die mensen hun eigen leven opbouwen. Help hen om dat leven op te bouwen. Geef hun niet de fooi van voedsel en belangstelling.

Toen er hongersnood was in India hebben de mensen veel gedaan om die althans enigszins te lenigen. Maar als je het daarbij laat, dan is er niets gebeurd. Gelukkig zijn er mensen geweest, die hebben ingezien dat je daaraan wat moest doen. Nederland heeft putten laten boren, weer een ander land heeft bepaalde landbouw-projecten op stapel gezet, een van de landen heeft zelfs nog fabrieken, fabricage- en verdelingsmethoden uitgewerkt. Kijk, die mensen hebben wat gedaan. Zij hebben de bevolking geholpen om zichzelf te helpen.

Ik geloof, dat je Curaçao alleen kunt helpen door de mensen op Curaçao te leren om zichzelf te helpen. Dat is natuurlijk ook wel pijnlijk voor degenen, die het gezag in handen hebben. Maar voor jezelf zowel als voor die anderen is dit geestelijk de enig juiste weg. Je leeft niet alleen maar om er zo goed mogelijk van af te komen. Je leeft ook niet alleen maar om een hiernamaals te verdienen. Je leeft om als mens mens te zijn met de mensen. Voor de geest is dat de enig aanvaardbare wijze, waarop het menselijk bestaan geleid kan worden.

Daarom is het niet goed, indien Nederland plotseling zou besluiten grote kapitalen in Curaçao te steken. Dat zou absoluut nutteloos zijn. Wat anders zou het zijn, indien Nederland zou helpen om een zodanige regeling tot stand te brengen, dat er werk moet worden verschaft. Dan zou men die mensen helpen een eigen vorm van leven of van industrie op te bouwen. Men

zou hen helpen door een beter onderricht, maar vooral ook door een doen wegvallen van allerhande vaak door henzelf opgebouwde beperkingen.

Dat zou Agietprop niet kunnen beantwoorden. Als je tegen een mens zegt: "Ik wil je helpen. Hier is werk. Werk, en je zult eten. Heb je honger, eet dan maar eerst," dan kan een agitator moeilijk nog beweren dat dit onrecht is, vooral als je ziet, dat je hetgeen je werkelijk verdient ook werkelijk krijgt. Dan is afgunst en nijld lang niet zo gemakkelijk aan te wakkeren.

In Nederland is het precies hetzelfde. In Nederland werkt Agietprop ook. Ze werkt met betrekkelijk kleine groepen, laat mij u dat erbij vertellen. Werkelijk geschoolde agitatoren zijn er in Nederland niet veel. Ik geloof, dat er zo iets van 16 of 17 zijn, die ieder dan weer een kleine clan of groep rond zich hebben verzameld. Maar als deze mensen worden geconfronteerd met een werkelijke verhouding tussen b.v. prestatie en beloning, als zij worden geconfronteerd met een reël deelhebben in bezit maar ook in risico, dan kunnen ze moeilijk meer gaan protesteren. Dan valt het weg.

Het argument is gemakkelijk genoeg gevonden: de ondernemingen maken winst; het gaat ten koste van ons. Natuurlijk, het is waar. Maar op het ogenblik, dat de arbeider krijgt te horen: Je mag volledig delen in de winst, indien jij de verliezen ook neemt, dan zit de zaak al een beetje anders.

Als je tegen de studenten zegt: "Jullie moeten zelf inspraak hebben", dan kun je daar heel veel mee doen, dan kun je die mensen werkelijk zover opzweepen, dat ze het idee krijgen dat ze absoluut verkeerd worden behandeld. En dan kun je de werkelijke fouten gebruiken om daardoor excessieve eisen tot stand te brengen en daarmee de conflict-situatie scheppen. Maar op het ogenblik, dat de student zijn verantwoordelijkheid zelf mag dragen, mits hij de consequenties daarvan aanvaardt, ligt de toestand anders.

Indien het tot een werkelijk oproer komt, waar dan ook, dan zijn andere mensen in gevaar met hun geluk, met hun bezit. Deze mensen moeten verdedigd worden. Dan moogt u het heel erg wreed vinden dat de politie er dan werkelijk op slaat of dat een bepaalde wet inderdaad wordt gehanteerd, maar dat is eigenlijk terecht. Terecht, omdat de maatschappij nu eenmaal niet kan gedogen, dat men door "het doel heiligt de middelen" degenen, die kwetsbaar zijn, tot slachtoffers maakt, terwijl men de werkelijke boosdoeners niet kan aanvallen.

Agietprop zal de komende jaren steeds meer van zich doen spreken. Niet in de eerste plaats door werkelijke revoluties, maar vooral door die ongerechtvaardigde opvlammende uitbarstingen, waarmee een groot onrecht bijna wordt afgedwongen.

In India kunnen we binnenkort iets dergelijks verwachten. Daar zal een betrekkelijk vreedzame demonstratie op een gegeven ogenblik uitlopen op een enorm oproer. En dan zijn er inderdaad vrouwen en kinderen op straat; een hele menigte, die in feite onschuldig is, mensen die geen onrecht hebben gedaan, terwijl er maar enkele honderden hebben brandgesticht en een paar bommen hebben gegooid. Dan wordt er op die mensenmenigte geschoten en zie je hoe een paar duizend mensen gewond en een paar honderd mensen gedood zijn. Mensen, die geen kwaad hebben gedaan. En dan hebben die gezinnen reden om te haten. Dan heeft die massa martelaren om te vereren. Dan is het werkelijke redres dat gegeven zou moeten worden niet meer te geven, omdat de redelijkheid wegvalt.

India staat nog voor verscheidene van dergelijke gevallen. Pakistan precies hetzelfde. We kunnen erop rekenen, dat soortgelijke onredelijkheden ook in Zuid-Amerika zullen plaatsvinden. We zullen zelfs moeten constateren vrees ik, dat in Afrika verschillende stammen tegen elkaar worden opgezet op grond van eigenlijk ook weer onbetekenende feiten.

Men zoekt een paar driftkoppen uit. Als die nu maar zover kunnen worden gebracht dat ze een bom gooien, dat ze iemand dood steken, dat ze brandstichten, of dat ze iets doen wat niet te tolereren is en daardoor het slachtoffer worden, dan is de vete ontbrand. Daar kun je weinig tegen doen als gewoon mens. Of misschien toch:

Je zou misschien kunnen beginnen om je eigen mentaliteit te veranderen. Je zou misschien kunnen leren om de zaken reëler te zien, om de feiten eens los te maken van de sentimenten, om soms niet de middelen goed te keuren, omdat het doel zo goed is, of soms de middelen af

te keuren, omdat het doel je niet bevalt. We zouden moeten leren de zaken reëler te zien en we zouden die meer reële visie anderen moeten kunnen geven. We zouden er vooral op moeten kunnen wijzen, hoe klein feitelijk de oorzaken zijn voor de grote excessen. We moeten zoeken naar de reden, waarom die excessen plaatsvinden.

Zeker, het zal u moeilijk vallen om precies te ontdekken, of het nu mensen van Agietprop zijn geweest of anderen. Maar het zal u wel mogelijk zijn te constateren, dat hier externe krachten voortdurend de excessen veroorzaken. Misschien dat u en anderen dan zo ver zouden komen, dat u de stellingen van onze vriend Andrej Ordsjnev_eenvoudig waardeloos kunt maken. Want vergeet een ding niet: propaganda en agitatie zijn middelen, die gebaseerd zijn op het onvermogen van de mens om te onderscheiden, het onvermogen van de mens om reëel en redelijk te denken, het onvermogen van de mens om de innerlijke en voor het eigen wezen geestelijk en stoffelijk essentiële waarden te onderscheiden van algemene stelregels en voorgedochelde idealen.

Ik meen dat dit onderwerp, gezien de huidige situatie, actueel en gelijktijdig belangrijk is. Ik meen zelfs, dat het een verklaring kan vormen voor vele facetten, die u in de komende tijd zult zien. U zult misschien hierdoor in staat zijn niet alleen juister te reageren, maar vooral ook om juister te communiceren met uw medemensen, zodat u hun de rellen, die ze maken niet zonder meer verwijt en ze niet meer ziet als verkrachters van recht en orde of arme miskenden, die alleen door geweld zichzelf kenbaar kunnen maken. Maar dat u hen reëel gaat zien voor wat ze zijn: mensen, die gewoon zoeken naar een beetje geluk, naar een eigen plaats, een deel-zijn aan de gemeenschap. Mensen, die altijd weer worden geëxploiteerd en misleid.

Als u zo leert denken en zien, dan zult u in uw leven zeker reëler kunnen denken en reageren. U zult hierdoor voor uw geestelijk leven minder onevenwichtigheden veroorzaken en daardoor mede in staat zijn langzamerhand te gaan begrijpen wat de leer van de Wereldleraar, die u meermalen bekend is gegeven, althans de belangrijke delen, in feite betekent. Niet alleen maar een pseudo- christendom, niet alleen maar een nieuwe godsdienst of een nieuwe geestelijke discipline, maar doodgewoon een levenshouding, die zowel voor de geest als voor de stof, de beste mogelijkheden tot geluk geeft en daarnaast de meest snelle en juiste bewustwording onder de huidige omstandigheden.

(Agietprop = agitatie en propaganda. red.)

OUDE GODSDIENSTIGE INVLOEDEN IN ZUID-AMERIKA

In Zuid-Amerika vinden wij een zeer grote menging van de bevolking, waarbij Spanje en Portugal nog figureren, maar over het algemeen negers, neger-slaven, indianen- en inboorlingenstammen een zeer grote rol hebben gespeeld en nog spelen. Het resultaat is geweest, dat het christendom, dat er is binnen gedrongen, voor een groot gedeelte wordt beïnvloed door oude geloofsvormen en denkwijzen. In heel veel gevallen hebben we zelfs kerken, die zich christelijk noemen, terwijl ze toch uitgaan van iets, wat wij in Europa meer spiritisme zouden noemen. In andere gevallen worden eveneens onder het mom van christelijke secten de oude bloedoffers e.d. nog steeds gebracht.

Heel veel mensen realiseren zich niet, hoe sterk de natuurverering en de natuurgodsdienst in het hele Zuid-Amerikaanse gebied is geweest. Toch was het er zo, dat over het algemeen de natuurgoden het eigenlijk voor het zeggen hadden. Er waren de goden van de wind, van de vlakke, van de bossen, van de wateren. Er waren de oude elementen, die een grote rol speelden en daarnaast ook - mede uit de Inca-periode - vooral de vele oorlogsgoden, de goden, die bepaalde eigenschappen van de mensen verheerlijken en a.h.w. bevorderen en tevens de aanbedding, zoals overal, van zon en maan.

Het resultaat was, dat deze op zichzelf allemaal betrekkelijk eenvoudige geloofsvormen zijn samengegroeid tot een zeer ingewikkeld geheel, dat op het ogenblik op de gehele sociale

structuur en naar ik meen ook op de gehele geestelijke ontwikkeling van Zuid-Amerika grote invloed heeft.

Er is in de eerste plaats het geloof aan de onontkoombare macht; een zeker fatalisme, dat voortvloeit uit het geloof aan de natuur, waaraan je je niet kunt onttrekken. Vooral als je leeft in landen, waar de zon de pogingen van vele jaren in heel korte tijd ongedaan kan maken, dan voel je je ook werkelijk hulpeloos. De hulpeloosheid, die we vinden bij de Indio (de indiaan) en bij de vele mengingen (de mestiezen zijn er ook nog sterk in), heeft zich langzaam maar zeker afgedrukt op het stadsleven.

De grote steden van Zuid-Amerika (en dat zijn over het algemeen enorm grote steden) bestaan uit een tamelijk geringe welvarende kern, een zeer grote administratieve en productieve kern en daar omheen de vele kleine dorpen, de vele kleine gemeenschappen van mensen, die door de steden zijn aangetrokken. Deze mensen zijn van het platteland gekomen. Ze hebben hun ideeën over "het schip in de hemel", de gaven die je onverwachts zult ontvangen. Maar aan de andere kant ook het geloof aan het lot, dat niet gedwongen kan worden. Je leeft en – à la Louis Davids - als je voor een dubbeltje geboren bent, dan krijg je nooit een kwartje. In je leven moet je dan wel proberen wat te bereiken; maar als het niet gaat, dan gaat het niet. Het is niet jouw schuld, het is het noodlot van de goden. En als je wordt getroffen door allerlei tegenslagen (als je b.v. naar de stad trekt en je vindt geen behoorlijke huisvesting, je vindt geen werk, je vindt niets), dan moet je zoeken naar iemand, die de goden gunstig kan stemmen. Het resultaat is, dat naast de katholieke missies, die er overal zijn, steeds meer kleine gemeenschappen zijn ontstaan, waarin dat oude geloof weer gaat opleven en waarbij dus het magisch denken heel sterk op de voorgrond komt.

Er zijn daardoor praktisch over heel Zuid-Amerika mediums te vinden, die de stem van geesten en van voorvaderen vertolken. Dat geschiedt overigens heel anders en naar uw inzicht waarschijnlijk minderwaardiger dan wat hier geschiedt. Het is een kwestie van zingen en dansen; en de geest is doorgaans bereid te helpen, Hij vraagt: Kan ik iets voor je doen? Kan ik je helpen? Wil ik een lied voor je zingen? De geest is daar iets, wat eigenlijk in de familie zit; en daardoor kun je dus met die geest marchanderen. En dat wordt dan ook rijkelijk gedaan. Je belooft de geest een bepaald offer, je gaat naar een bepaalde plaats toe om dat te brengen, je geeft aan de priesters giften, opdat ze de geest zullen laten doorkomen. Die geest zal er dan voor zorgen, dat de zaak verandert.

Nu is dit op zichzelf bijgeloof. De geest kan natuurlijk wel iets doen, maar zoveel als daar wordt voorgesteld is absoluut onmogelijk. Bovendien zal die geest zich heel weinig aantrekken van allerhande magische rituelen en gebruiken. De manifestatie wordt er soms gemakkelijker door en daar blijft het bij. Maar de mens, die gelooft dat hij nu van de geest een gave kan krijgen, gaat anders door het leven. Hij kijkt anders naar de mensen. Als hij dan ziet, dat hij een mogelijkheid krijgt en mensen ontnemen hem die, dan is dat niet meer een kwestie van noodlot, dan is het een mens, die je frustreert tegen de wil van de goden in. En wie tegen de wil van de goden ingaat, die kun je aanvallen. Dan kun je zo iemand doodsteken of bestelen of je moet hem uitschakelen. Dan gaat het niet meer om eerlijk of oneerlijk, dan gaat het er doodgewoon om: dit is je door de goden of door de geest beloofd; dit moet waar gemaakt worden.

De grote gevoeligheid, die men ontwikkelt juist door dit geloof en de bijgelovige instelling, die er allemaal bijhoort, brengt verder natuurlijk met zich mee, dat je op heel veel tekenen let, die een ander niet ziet. We behoeven heus niet naar de wildernis te gaan, naar de Jivaro's of andere stammen in het Amazonebekken om mensen te vinden, die niet zonder het bovennatuurlijke kunnen bestaan, die eigenlijk hun instincten, hun scherpe gevoeligheid moeten gebruiken om iets te bereiken in het leven. En denkt u nu niet, dat dat alleen maar bij de armen is, ook bij vele zakenmensen zien we een soortgelijke mentaliteit. Ook zij - al zullen ze het niet toegeven - nemen vaak deel aan plechtigheden van kleine Loges, van kleine secten en gemeenschappen. Ook zij gaan af op hun feeling. Het feit, dat er zaken worden gedaan en dat je rustig over andere dingen praat, lijkt misschien voor een westerling onbegrijpelijk. Als je daar komt, wil die zakenman wel met je praten, niet om te weten wat je hebt aan te bieden,

maar om te weten wat je voor een mens bent. Pas als hij weet wat je voor een mens bent, als zijn gevoeligheid een relatie, een mogelijkheid heeft geconstateerd, zal hij overgaan tot zaken.

Dat is wederom voor de Europeaan haast onvoorstelbaar, a.h.w. een bijkomstigheid geworden. Die zaken doe je, omdat je de mens met wie je zaken doet in relatie tot jezelf hebt leren zien en je hebt begrepen dat er mogelijkheden of geen mogelijkheden zitten.

Die denkwijze hoeft natuurlijk een heel grote invloed op de reactie van de massa. Als u weet, dat in de vele armoedige dorpen vaak bepaalde "gangs" (mensen, die misdadigers zijn) de zaak regeren, dan vraag je je af waarom die mensen zich daardoor laten regeren, want ze zijn zelf even snel met een mes en ze zijn ook niet bang een revolver af te schieten. Die "gangs" hebben vaak invloed via een bepaald geestelijk genootschap, via een bepaalde kerk, ze behoren tot een geheime kaste a.h.w.; eerst dan hebben ze wat te zeggen.

Als je gaat kijken in de berglanden, dan hebben we te maken met indianen, die zelf ook buitengewoon gevoelig zijn. Vooral daar, waar de oorspronkelijke indianen nog enigszins onvermengd leven, is dan ook een visie op het leven, die zo primitief lijkt en gelijktijdig zo enorm ingewikkeld is, dat het alweer voor de Europeaan haast ondenkbaar is.

Als ik als indiaan zit, dan kan ik denken. Daar zijn de oude vrouwen, de oude mannen, die in de toekomst zien. Zij weten wat ik moet gaan doen. Ik behoef me niet af te vragen wat ik wil gaan doen. Ik ga gewoon naar een wijze man of Een wijze vrouw toe. Is er behoefte aan genezing? O, natuurlijk, er zijn doktoren. Maar in de eerste plaats zijn er weer de wijze mannen en de wijze vrouwen, die weten hoe je dergelijke dingen kunt bereiken. Zij spreken met de geesten. Zij werken met de krachten van de natuur. Op deze manier vervlechten zij eigenlijk langzaam maar zeker de toekomst met het heden.

De mensen zijn geen afzonderlijke persoonlijkheden zonder meer. Ze zijn deel geworden van een gemeenschap, die zich uitspreidt over de tijd, over een verre toekomst misschien zelfs. Wat zij doen heeft niet alleen maar zin voor het eigen "ik", het is het vervullen van een soort stambestemming. En men weet heel vaak uit het verre verleden te vertellen hoe voorvaders vijf à zes generaties geleden een bepaalde opdracht hebben gekregen en zij vervullen nog steeds diezelfde opdracht. Men is gebonden aan de natuur. Want als men niet zou gehoorzamen, dan zouden de voorvaders zich tegen je keren, de bergen zouden plotseling met stenen beginnen te gooien, de mist zou je omhullen op de paden die gevaarlijk zijn. Overal zou je het gevaar ontmoeten en in de nacht zouden de geesten komen en je te kwellen.

Wie met een Europees-westerse of Amerikaans-westerse mentaliteit daarheen gaat, kan deze mensen niet helemaal begrijpen. Hij ziet, dat ze armelijk leven misschien, maar hij begrijpt niet wat hen beweegt. Hij tracht hen te overtuigen met winst of met nieuwe arbeidsmogelijkheden, maar hij moet rekening houden met hun taak; en dat kan hij niet. Daarom ziet hij de verdeling van arm en rijk op een totaal andere manier dan de mensen zelf.

Zeker, er is langzamerhand veel veranderd. Vroeger waren er de grote bezitters, die a.h.w. een vader waren voor vele dorpen; die daar straffen en zeer willekeurig hun eigen recht handhaafden, maar aan de andere kant ook een aansprakelijkheid hadden tegenover het volk. Hier en daar bestaat het nog, maar meestal is het langzaam maar zeker verwaterd. De mensen moeten meer op zichzelf staan. Het vaderlijk gezag echter hadden ze nodig.

Dat vaderlijk gezag is geërfd van de vroegere stambanden of familiebanden, die op een totaal andere manier in elkaar zaten dan men zich nu voorstelt. Het is n.l. zo: als ik behoor tot de familie, dan heb ik b.v. bepaalde wraak noodzaken, zoals de Siciliaanse vendetta kent. Zo bestaat daar de verplichting om elkander te wreken, maar ook om elkander te beschermen tegen onrecht. Er is een binding, die helemaal niet in genegenheid tot uiting behoeft te komen, maar die eenvoudig bestaat uit de band van de gemeenschap. En waar het vaderlijk toezicht van de zakelijke man, de hacendado (de grote landbezitter), de grote fabrikant is weggefallen als de man met de directe aansprakelijkheid, heeft men gezocht naar iets anders. Dat andere kun je niet vinden in de gemeenschap.

Je kunt een politicus een tijdlang volgen, maar politici wisselen zo snel. Je kunt je misschien richten tot de een of andere burgemeester. Maar ook dat is op een gegeven ogenblik niet

voldoende, want die man is ook onvolmaakt. Je zoekt het dus bij mensen met bijzondere eigenschappen. Soms zijn het handige jongens, die beweren dat de geest tegen hen spreekt of dat ze contact hebben met de duivel. In andere gevallen zijn het mensen, die werkelijk gaven hebben. Soms zijn het priesters of priesteressen van geheime orden. Deze mensen gaan de vaderlijke plaats innemen. Maar zij bezitten niet de materiële mogelijkheden om de vaderlijke verplichtingen te vervullen.

Als de grondbezitter een zieke wil laten verplegen, dan kan hij dat betalen. Als de priester dat wil doen, dan kan hij dat niet. Hij moet dan bovennatuurlijk krachten oproepen om dat tot stand te brengen. En als dat niet gaat, ja, dan kan hij geen hospitaal betalen, hij kan geen transport betalen, hij kan niets. Dan moet hij dat uit de gemeenschap persen. Hij moet dus zorgen, dat er bepaalde verbindingen ontstaan, die weliswaar geen vakbond zijn, maar die een soort bloedband worden door middel van het geloof, door het aanvaarden van een gezamenlijk hoofd.

In landen als Brazilië is dat heel sterk. Maar ook in Argentinië zien we dat steeds meer opleven. Dat is misschien ook de verklaring waarom Peron op het ogenblik nog zoveel invloed heeft. Juan Peron was geen ideaal mens. Hij was een heel eigenaardige figuur. Eva Peron was eveneens iemand waarop heel veel aan te merken zou kunnen zijn. Maar deze mensen waren vader en moeder. Zij gaven aan de behoefte van een groot gedeelte van de mensen om paternalistisch geregeerd en gebonden te zijn vorm en gestalte. Deze gebondenheid gaat zich nu langzaam maar zeker uitwerken in de behoefte om ook geestelijk, politiek en economisch een zekere onafhankelijkheid tot stand te brengen. Het resultaat is, dat we een soort commune-gedachte zien ontstaan, die echter vaak geregeerd wordt door een medium.

We zien dat er een bepaalde samenwerking (een soort coöperaties) ontstaan, die echter hun contacten helemaal niet danken aan een zakelijk overleg, maar aan het bijeenkomen misschien ergens in de een of andere schuur, aan de rand van een bos of op een open plaats in een bos waar dan gedanst wordt tot de roes de mensen bevangt. Dan gaan de geesten spreken en worden er bloedoffers gebracht. Dat is hun binding. Maar die binding is zo enorm belangrijk, dat men zich het dagelijks leven zonder dit niet kan denken.

Als men de zon aanroept, dan roept men niet alleen de zon aan, men roept a.h.w. gelijktijdig alle zoonanbidders aan. Men probeert zich één te voelen met de priesters van de kaste. Men probeert zich één te gevoelen met allen, die diezelfde macht kennen. En men voelt zich gesteund in al hetgeen men gaat doen door die kracht. Deze mentaliteit zal natuurlijk op den duur de gehele sociale vormgeving veranderen.

Zolang er de vaders in de materie waren, de aanvaarde leiders, de aanbeden leiders, was er niets aan de hand. Dezen konden - meestal zelf meer beschaafd en geletterd zijnde - met de wereld tot een overeenkomst komen. Zij konden vertellen wat er precies moest gebeuren. Maar nu is het gezag verdwenen. Zelfs de agitator kan eigenlijk als agitator alleen wat betekenen, indien hij behoort bij de groep.

Men heeft zich misschien wel eens afgevraagd, hoe het komt dat Che Guevara met zijn revolutie, die goed bedoeld en noodzakelijk was, zo weinig heeft bereikt. Indien men zich realiseert hoe de binding van de boeren op het land was, wordt het wat anders. Che Guevara kon dat niet begrijpen. Hij kwam uit een ander land. Hij kon niet begrijpen, waarom zelfs zijn eigen caballeros op een gegeven ogenblik ervan uit gingen, dat er eerst een bevestiging moest komen, een teken. Hij kon niet eens begrijpen, waarom men bepaalde plechtigheden moest accepteren en niet onmiddellijk gegevens en voedsel kon krijgen uit de dorpen. Zo min als hij ooit heeft begrepen, waarom hij in sommige dorpen zoveel steun heeft gekregen. Het was een kwestie van de broederschap, van een verbondenheid van deze mensen. Die verbondenheid domineert alles.

Als een broeder van een bepaald geloof bij mij komt - ook al wordt hij door alle politiemensen ter wereld achtervolgd - dan moet ik hem voeden en hem helpen, ook al zeg ik "broeder, ga alsjeblieft snel verder, want ik wil geen risico lopen." Maar ik moet hem helpen. En vraagt hij om te mogen blijven, dan moet hij blijven.

Deze hele situatie heeft dus voor de agitatoren, die overal werkzaam zijn, heel wat eigenaardige problemen gegeven. De Cubaanse agitatoren vooral zijn vele malen vastgelopen juist op deze mentaliteit: de groepsmentaliteit van de armeren. En naarmate de mens armer is, minder onderricht heeft gehad, meer van dag tot dag leeft, is de natuur en zijn de krachten van de natuur belangrijker en dus ook de broederschap, ook het geloof.

Je kunt alleen via het geloof Zuid-Amerika begrijpen. Je kunt de Zuid Amerikaan alleen maar benaderen vanuit zijn zoeken in het bovennatuurlijke. Het zoeken naar de wetenschap van de wijze man, de wijze vrouw, de stand van de sterren misschien, de taal van een medium, het teken dat plotseling ergens zal verrijzen en ook vaak inderdaad verrijst. En waar het geloof zo'n heel grote rol gaat spelen, daar spelen ook de mentale krachten van de mens een heel andere rol dan hier.

Bij u denken de mens wel ongeveer gelijk, maar ze denken verstandelijk en in redelijke sequenties. De gevolgen, die zij verwachten van een bepaalde daad, zijn redelijk te beredeneren, zij zijn te overzien.

In Zuid-Amerika is het anders. Daar verwacht je niet het redelijke, daar verwacht je juist vaak het bovennatuurlijke, het wonder, dat zal gebeuren.

En als het niet gebeurt, dan heb je niet genoeg geofferd, of dan is een priester niet in orde. Dan moet er een nieuwe priester komen. Maar de bovennatuurlijke machten zelf zijn eeuwig, die zijn betrouwbaar. Zonder die kun je niet leven. En daardoor denkt men in de richting van het wonderbaarlijke, van het bijna krankzinnige. Daardoor ontstaan zelfs de revoluties en hervormingen op een wonderlijk spontane manier. Ze zijn niet redelijk te rijmen met het normale zakelijke beleid van grote firma's e.d.

Je kunt Zuid-Amerika niet zonder meer beïnvloeden. Je kunt het niet helemaal begrijpen. En dat is juist ook het aantrekkelijke van dit eigenaardige continent met zijn grote, haast ondoordringbare Andesketen, met zijn vreemde, grote oerwouden en zijn uitgestrekte vlakten, waarin je soms verloren schijnt te gaan, totdat je zo alleen bent op de aarde als een zeeman midden op de oceaan.

Het is misschien ook begrijpelijk, als men dit in ogenschouw neemt, dat de innerlijke wetten van de mens anders zijn dan hier. Hun geloof en hun denken kent plechtigheden, die niemand meer als plechtigheden erkent. Denk eens aan het beroemde carnaval in Rio. Wat ziet u daar?

In de eerste plaats dat de corporaties, de buurten eigenlijk, samenwerken om een bepaalde uitbeelding te geven. Dat die groepen voorbij trekken is een fantastisch schouwspel, het is mooi, het is, boeiend. Die mensen breken daar een paar dagen los uit de armoede in een schijn-rijkdom, in een klatergoudwereld, waarin alles mogelijk schijnt. Maar wat men zich niet realiseert, is hetgeen er achter die gemeenschap ligt; dat het uitgebeelde probleem of de groep niet alleen maar werd gekozen vanwege de mooie costuums en de mooie mogelijkheden - het werd eraan aangepast - maar dat daar achter heel vaak een soort wondergeloof schuilt. Men breekt los uit de werkelijkheid.

Het carnaval brengt de hergroepering tot stand. Die hergroepering zien we dan zich ontplooiën in vele richtingen, die de mensen niet leuk vinden. Voor de sexuele hergroepering b.v. is zo'n carnaval wel belangrijk. Maar ook de politieke hergroeperingen vinden tijdens een dergelijk carnaval al heel wat plaats. Het zijn de fiestas, de feestdagen, waarop de priester heel waardig misschien zijn mis opdraagt, maar waar een ogenblik daarna de mensen de oude heidense dansen dansen en de oude heidense gebruiken toepassen; waarbij het ene ogenblik men zichzelf als krankzinnigen opzweept in een gestyleerd uitbeelden van de totale natuur en het volgende ogenblik terugvalt tot de sfeer van een goedkope kermis. Het zijn tegenstellingen, die men moeilijk kan overbruggen, als men niet zelf daarin leeft, als je er geen deel van bent. Maar als je er deel van bent, dan begin je langzamerhand te begrijpen hoe de natuur, de krachten erachter eigenlijk het leven scheppen, de vorm geven aan de gemeenschap, aan de reacties van de gemeenschap, hoe je belangrijkheid in de gemeenschap meestal wordt bepaald niet door wat je bent, door wat je bezit zelfs, maar door datgene wat achter je staat. Het is daardoor ook dat op het ogenblik de grote, voornamelijk katholieke revolutie zich daar aan het afspelen is.

De kerken waren eens verzamelplaatsen voor het mirakel. De mensen zijn langzaam maar zeker gaan beseffen, dat het wonder voor de mens niet bestaat. De kerk is te gereguleerd. Zij is te voortdurend zichzelf herhalend om helemaal te kunnen worden aanvaard. Zeker, Jezus heeft natuurlijk betekenis en Maria ook, maar op een andere manier dan ze in de kerk worden beleefd en gepredikt. Er moeten feiten komen en als er feiten zijn, dan telt de rest. Dat kun je ook niet voor elkaar brengen met een kopje koffie en een boterham voor iemand, die niet meer verder kan of met een deken voor iemand, die misschien kou lijdt. Dat kun je niet bereiken met de een of andere jongelingenvereniging. Je kunt dat alleen bereiken, indien je het mirakel terugbrengt.

De priesters van de katholieke kerk beginnen dat te begrijpen. Ze beginnen te begrijpen, dat het belangrijker is desnoods ergens in een dorpje, als het even kan misschien bij een steen van een oude offerplaats, een misoffer op te dragen en dan met de mensen als mensen te zijn, omdat je deel wordt van die magische gemeenschap. En dat het belangrijker is om priester te zijn, boven de mensen te staan en als het ware het gezag te vertegenwoordigen. De pronk en de praal van de kerk kunnen nooit op tegen de pronk en de praal van de natuur. De stem van de prediker kan niet op tegen de geheimzinnige stemmen, die uit de mediums komen, die uit de bossen klinken, ja, die in de mensen zelf soms opwellen, zonder dat ze weten hoe. Het is een wonderlijk land. En zelfs de revolutie, die we op het ogenblik op sociaal terrein zien, is ermee verbonden.

Het is voor de Europese mentaliteit onbegrijpelijk hoe mensen, die een zeer grote macht hebben, zoals in bepaalde delen van Brazilië, niets doen om zich nu eens even te verzetten tegen hun uitbuiters. Hoe deze mensen aan de ene kant moedig kunnen strijden tegen politiemannen en aan de andere kant voor één grote heer zich buigen, alleen maar omdat deze een bepaalde naam heeft, omdat hij een bepaalde functie heeft misschien. Tenminste dat denkt men.

Maar in feite, omdat hij een uitstraling heeft waar de geest, waar de natuur achter zit. Daarom kun je niet verwachten, dat het heetbloedige Zuid-Amerika zo reageert als Europa.

De oer-godsdiensten van dit land leven voort. De goden zijn misschien heiliger geworden en in de plaats van het roffelen van de trommen in de oerwouden is langzamerhand gekomen het handgeklap en het geschuifel van mensen in witte gewaden, die psalmen zingen. De achtergrond is gelijk.

De natuur is bezield. Overal rond je is de natuur, de krachten van de natuur. De voorvaderen leven in de mensen, ze staan achter de wijzen. Zij zijn het, die het leven dirigeren. Daarom moet je het leven wel een beetje fatalistisch aanvaarden, want tegen die hogere machten kun je niet op. Mensen kun je aan, maar tegen die machten ben je machteloos. En daarom voltrekt zich nu een wonderlijk gebeuren in Zuid-Amerika. Niet alleen de revolte, die ongetwijfeld ook overal weer losbarst, omdat er agitators zijn, omdat er mensen zijn die langzamerhand gaan begrijpen dat je niet alleen naar kunt wachten tot de donder- en regengoden of de wind een hervorming brengen, totdat Jezus zelf op aarde komt om de machthebbers weg te jagen. Het wonder van deze gelovigheid in de gemeenschap, deze mentale uitstraling, creëert denkbeelden en mogelijkheden zo schijnbaar onlogisch en daarnaast zo ontzettend geniaal, dat het onbegrijpelijk is geworden.

De mensen, die erheen gaan, worden erin gevangen. Ze kunnen zich misschien opsluiten in eenzame forten, zoals sommige Duitsers hebben geprobeerd. Maar zelfs zij worden langzaam maar zeker gevangen door deze vreemde kracht, deze gedachtenkracht, die het hele continent doordringt. Ook zij kunnen niet meer volledig redelijk denken. Zij vluchten misschien weg in de dromen van een verleden. Maar de meeste Zuid-Amerikanen dromen op het ogenblik van de toekomst.

Hun toekomst is er niet één van bloed en geweld. Het is er niet één van regelingen en nieuwe staatsvormen. Het is er één van goden, die met de mensen wandelen. Het is een verkrijgen van een geestelijke kracht, waardoor je alles kunt overwinnen. Ja, het is misschien nog ergens het schip in de hemel, dat voorbij zal komen en rijke gaven zal uitwerpen. Maar het is vooral

nieuwe begrippen, waardoor je als mens machtiger zult worden, sterker, en waardoor je met je gemeenschap meer kunt betekenen.

Als je dit begrijpt, ga je ook inzien hoe belangrijk in de komende 30 à 40 jaren voor een groot gedeelte van de wereld de ontwikkelingen in Zuid-Amerika zullen zijn. De ontwikkelingen van de primitieven en van de armen. Ontwikkelingen, die direct schijnen voort te komen uit de legenden van de bijna vergeten en bijna uitgeroeide indianenstammen. Legendes, die niets te maken schijnen te hebben met de redelijkheid, de logica, die de mens van vandaag vraagt, maar juist daardoor bandeloze scheppingskracht, astrale beelden, die overal ontstaan of herontstaan. Beelden, die zich langzaam maar zeker daar concretiseren en projecteren naar de mensheid zonder logica, maar met reële, stoffelijke mogelijkheden en daardoor met een werkelijk revolutionaire inslag, die niet alleen maar vorm en denken, sociologische en economische omstandigheden betreft, maar vooral het mens-zijn zelf.

We kunnen niet verwachten, dat Zuid-Amerika invloed zal uitoefenen op deze wereld in de komende eerste paar honderd jaren. Maar we kunnen wel verwachten, dat het een denken voortbrengt dat langzaam ook vandaaruit zal verder trekken over alle continenten heen, totdat het evengoed weerklinkt in de ongetelde massa's van China als in de langzaam in intellectualisme bijna ondergaande mensen van West-Europa.

Het is niet voor niets, dat er een vesting is in de Andes. Een vreemd geestelijk slot, waaruit de Broederschap krachten en gedachten doet uitgaan over de wereld. Want dit is het land van het wonder. Dit is het land van de onverwachte geestelijke ontplooiing, van de primitiviteit, die - eindelijk mondig geworden - zichzelf zal hervinden als menselijke werkelijkheid en waardigheid in de tijden die komen.

UITDAGING

De hele wereld is een uitdaging, want overal word je op de proef gesteld. Overal is er iets of iemand die vraagt: Kun je dat wel? Durf je dat wel?

Je kunt je natuurlijk verschansen achter al datgene, wat de mensen hebben geleerd en wat er geschreven staat in de boeken. Je kunt jezelf verbergen achter "Godswil" of achter de maatschappelijke noodzaken, maar de uitdaging van de wereld blijft bestaan. De uitdaging van een wereld, die niet alleen maar materieel is, maar die ook geestelijk is: Wat ben je werkelijk? Wat kun je werkelijk? Wat is je werkelijke wezen?

Laat een ogenblik je masker vallen, mens. Laat eens even zien wat je werkelijk bent. Ontplooï eindelijk eens de krachten, die werkelijk in je leven en laat je niet meesleuren door het voortdurend gezapig verder dobberen van een burgermans bestaan.

Mens, maak je niet vrij door de maatschappij te verwerpen. Maak je niet vrij door je geloof te verwerpen, maar maak je vrij door datgene, wat in je leeft, in je geloof en in de maatschappij waar te maken. Dat is de uitdaging, die de wereld je voortdurend toeroept.

De uitdaging om iets te zijn. Niet alleen maar een illusie tegenover anderen. Niet alleen naar een gezapig voortgaand sleurtje, dat nooit tot een einde schijnt te komen, maar een levende kracht. Iets, dat betekenis heeft. Een vonk, die een ander vuur kan ontsteken. Een vlam, die licht is in de duisternis van anderen. Een kracht, die je hoort daar, waar anderen doof voor zijn geworden en die je ziet waar anderen nog verblind zijn.

Wat ben je, mens? Je bent eeuwigheid. Je bent een geest, die door vele levens heen misschien hier is gekomen in deze menselijke vorm en die verder zal gaan.

Wat ben je, mens? Je bent een wezen, dat oneindige mogelijkheden in zich draagt. Die mogelijkheden zul je moeten ontplooien, zelfs in de beperktheid van een stoffelijk bestaan.

Wat ben je, mens? Dat is de uitdaging, die het hele zijn je voortdurend tegemoet roept: Wat ben je? Wat maak je waar van jezelf? Hoe kun je vrede vinden met jezelf en met je wereld,

zonder daarbij jezelf te verloochenen? Hoe kun je de waarheid, die in je leeft in je wereld waarmaken, zonder gelijktijdig weg te vluchten voor de feiten, die rond je bestaan? Dat is de uitdaging.

Kun je leven met je schulden, mens? Want je hebt schulden. Je hebt fouten gemaakt. Kun je ermee leven? Kun je met die schulden misschien het goede bereiken? Dat is een uitdaging.

Het hele leven, het hele bestaan is een uitdaging, telkenmale weer. En wie die uitdaging aanneemt, moet wel begrijpen, dat jezelf zijn niet betekent: gezapig verdergaan in illusies, maar voortdurend weer vechten om al die facetten, die er in je bestaan tot uiting te brengen en in te passen in het leven. Het is eigenlijk een uitdaging van de hele kosmos. Ergens een tijdloos bestaan in de oneindigheid van een God. Het is alsof God of de Kracht, die je heeft geschapen heeft gezegd: Slechts waar een uitdaging is, is bestaan de moeite waard. Laat mij daarom al het zijnde de uitdaging toewerpen.

Ken uzelf in mij, ken mij in uzelf. Wie die uitdaging aanneemt en volbrengt, die heeft het doel van alle leven bereikt.